

393R3652

31.12.93

EUROOPAN YHTEISÖJEN VIRALLINEN LEHTI

N:o L 333/37

## KOMISSIO ASETUS (ETY) N:o 3652/93,

annettu 22 päivänä joulukuuta 1993,

perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta lentoliikenteen tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskeviin yritysten välisten sopimusten ryhmiin

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta lentoliikenteen alan sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 14 päivänä joulukuuta 1987 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3976/87<sup>(1)</sup>, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (ETY) N:o 2411/92<sup>(2)</sup>, ja erityisesti sen 2 artiklan,

on julkaissut tämän asetuksen luonnoksen<sup>(3)</sup>,

on kuullut lentoliikenteen alan kilpailurajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoantavaa komiteaa,

sekä katsoo, että

- 1) Asetuksen (ETY) N:o 3976/87 nojalla komissiolla on toimivalta soveltaa perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohtaa asetuksella tiettyihin sellaisten sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin, jotka suoraan tai välillisesti liittyvät lentoliikennepalvelujen tarjoamiseen.
- 2) Komission asetuksessa (ETY) N:o 83/91<sup>(4)</sup>, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (ETY) N:o 1618/93<sup>(5)</sup>, myönnetään ryhmäpoikkeus tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskeville sopimuksille, jos ne täyttävät mainitussa asetuksessa asetetut edellytykset. Tämän ryhmäpoikkeuksen voimassaoloaika päättyy 31 päivänä joulukuuta 1993.
- 3) Sopimukset aikatauluihin, paikkavarauksiin ja lipunkirjoitukseen liittyvien tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien yhteisestä hankkimisesta, kehittämisestä ja käyttämisestä saattavat rajoittaa kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- 4) Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät (TPJ) voivat tarjota sekä lentoliikenteen harjoittajille,

matkatoimistoille, että matkustajille vaivattomasti ajan tasalla olevia ja tarkkoja tietoja erityisesti käytettävissä olevista lennoista, hintavaihtoehtoista ja vapaista paikoista. Niiden avulla voidaan myös tehdä paikkavaraukset ja joissakin tapauksissa kirjoittaa liput ja tarkastuskortit. Ne auttavat näin lentomatkustajaa tekemään valintansa täydellisempien tietojen perusteella niin, että hänen matkaa koskevat tarpeensa täyttyvät niin hyvin kuin mahdollista. Jotta nämä edut saavutettaisiin, sen tavan, jolla aikataulut, lennot ja kuljetusmaksut esitellään, on kuitenkin oltava mahdollisimman täydellinen ja puolueeton.

- 5) TPJ-markkinat ovat sellaiset, että vain harvat eurooppalaiset yritykset voisivat yksinään tehdä sellaiset investoinnit ja saavuttaa sellaiset taloudelliset edut, joiden pohjalta ne voisivat kilpailla pitemmälle kehittyneiden, olemassa olevien järjestelmien kanssa. Yhteistyö tällä alalla olisi tämän vuoksi sallittava. Tätä yhteistyötä varten olisi sen vuoksi myönnettävä ryhmäpoikkeus.
- 6) Tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien käyttöä koskevista käyttäytymissäännöistä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2299/89<sup>(6)</sup>, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (ETY) N:o 3089/93<sup>(7)</sup>, mukaan yhteistyö ei saisi antaa emoliikenteenharjoittajille mahdollisuutta hankkia epäoikeutettua etua itselleen ja siten vääristää kilpailua. Sen vuoksi on tarpeen varmistaa, että emoliikenteenharjoittajien ja osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien välistä syrjintää ei esiinny varsinkaan, kun on kyse mahdollisuuksista näyttöön ja sen puolueettomuudesta. Ehtojen, joilla varmistetaan, että kaikki lentoliikenteen harjoittajat voivat ketään syrjimättä osallistua järjestelmiin niihin pääsyn, näytön, tietojen lataamisen ja maksujen osalta, tulisi liittyä ryhmäpoikkeukseen. Jotta harvoin valitsemilla markkinoilla säilyisi kilpailu, tilaajien on lisäksi voitava siirtyä järjestelmästä toiseen lyhyellä irtisanomisajalla ja ilman seuraamuksia, eivätkä

<sup>(1)</sup> EYVL N:o L 374, 31.12.1987, s. 9

<sup>(2)</sup> EYVL N:o L 240, 24.8.1992, s. 19

<sup>(3)</sup> EYVL N:o C 253, 30.9.1992, s. 11

<sup>(4)</sup> EYVL N:o L 10, 15.1.1991, s. 9

<sup>(5)</sup> EYVL N:o L 155, 26.6.1993, s. 23

<sup>(6)</sup> EYVL N:o L 220, 29.7.1989, s. 1

<sup>(7)</sup> EYVL N:o L 278, 11.11.1993, s. 1

järjestelmien toimittajat tai lentoliikenteen harjoittajat saa toimia tavalla, joka rajoittaisi järjestelmien välistä kilpailua.

7) TPJ:ien tehokkaan kilpailun säilyttämiseksi on tarpeen toimia siten, etteivät järjestelmien toimittajat pidätröydy kilpailusta.

8) Se, että emoliikenteenharjoittajat kieltäytyvät antamasta kilpaileville TPJ:lle samoja tietoja reiteistä, aikatauluista, kuljetusmaksuista ja vapaista paikoista ja kieltäytyvät hyväksymästä muiden järjestelmien kautta tehtyjä varauksia, voi vääristää vakavasti TPJ:ien välistä kilpailua.

Emoliikenteenharjoittajia ei pidä velvoittaa maksamaan mitään tässä yhteydessä syntyviä kustannuksia, lukuun ottamatta toimitettavien tietojen jäljentämisestä ja hyväksytyistä varauksista aiheutuvia kustannuksia; emoliikenteenharjoittajien ei pidä vaatia sellaisten kustannusten hyvittämistä, jotka eivät ole perusteltuja.

9) Laskutustietojen on oltava riittävän eriteltyt, jotta osallistuvat lentoliikenteen harjoittajat ja tilaajat voivat tarkkailla kustannuksiaan. Emoliikenteenharjoittajan on hyväksyttävä tai hylättävä kaikki paikkavaraukset/liiketoimet, jotka on tehty kilpaillevan TPJ:n kautta, samoin ehdoin kuin se soveltaa oman TPJ:nsä kautta tehtyihin paikkavarauksiin/liiketoimiin.

10) Asetuksen (ETY) N:o 3976/87 4 artiklan mukaan tätä asetusta olisi sovellettava taannehtivin vaikutuksin tämän asetuksen voimaan tullessa olemassa olleisiin sopimuksiin, jos ne täyttävät tämän asetuksen mukaan poikkeusta koskevat ehdot.

11) Asetuksen (ETY) N:o 3976/87 7 artiklan mukaan tässä asetuksessa olisi säädettävä myös tapauksista, joissa komissio voi peruuttaa yrityksiltä ryhmäpoikkeuksesta aiheutuvan edun.

12) Sopimuksia, joita poikkeus koskee suoraan tämän asetuksen nojalla, ei tarvitse ilmoittaa neuvoston asetuksen N:o 17<sup>(1)</sup> mukaisesti, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Espanjan ja Portugalin liittymisasiakirjalla. Jos asiasta kuitenkin on vakavia epäilyjä, yritykset voivat pyytää komissiota julistamaan, ovatko niiden sopimukset tämän asetuksen mukaisia,

## ON ANTANUT TÄMÄN ASETUKSEN:

### 1 artikla

#### Poikkeukset

Perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla julistetaan, että perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohta ei tämän asetuksen 2–14 artiklassa säädetyin edellytyksin koske yritysten välisiä sopimuksia, joiden tarkoituksena on:

- a) hankkia tai kehittää yhdessä tietokonepohjainen paikanvarausjärjestelmä (TPJ) tai
- b) perustaa yritys, ”järjestelmän toimittaja”, TPJ:n markkinoille saattamista ja käyttämistä varten taikka
- c) säännellä sitä, miten järjestelmän toimittaja tai jakelijat tarjoavat jakelutoimintoja.

Poikkeus koskee vain seuraavia velvollisuuksia:

- i) velvollisuus olla osallistumatta suoraan tai välillisesti toisen järjestelmän kehittämiseen, markkinoille saattamiseen tai käyttämiseen;
- ii) järjestelmän toimittajan velvollisuus nimetä emoliikenteenharjoittajia tai osallistuvia lentoliikenteen harjoittajia kaikkien tai joidenkin tilaajien jakelijoiksi määritellyllä yhteismarkkinoiden alueella;
- iii) järjestelmän toimittajan velvollisuus myöntää jakelijalle yksinoikeus kaikkien taikka joidenkin tilaajien hankkimiseen määritellyltä yhteismarkkinoiden alueelta;
- iv) järjestelmän toimittajan velvollisuus olla sallimatta sitä, että jakelijat myyvät muiden järjestelmän toimittajien jakelutoimintoja.

### 2 artikla

#### Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- a) ”lentoliikennetuotteella” matkustajan kuljettamista ilmateitse, mukaan lukien liitännäispalvelut ja lisäedut, joita tarjotaan myytäväksi tai myydään tuotteen olennaisena osana;
- b) ”reittiliikenteellä” sellaisten lentojen sarjaa, joista jokaisella on seuraavat ominaisuudet:

<sup>(1)</sup> EYVL N:o 13, 21.2.1962, s. 204/62

- lento suoritetaan matkustajien taikka matkustajien ja rahdin ja/tai postin kuljettamiseen tarkoitetulla ilmaaluksella korvausta vastaan siten, että jokaisella lennolla on vapaita paikkoja, jotka ovat kuluttajien ostettavissa (joko suoraan lentoliikenteen harjoittajalta tai sen valtuutetuilta edustajilta);
- lento palvelee liikennettä samojen kahden tai useamman paikan välillä joko:
  - 1) julkaistun aikataulun mukaisesti taikka;
  - 2) niin säännöllisesti tai toistuvasti, että se on osa ilmeisen järjestelmällistä sarjaa.
- c) ”kuljetusmaksulla” lentoliikennetuotteesta maksettua hintaa ja hinnan soveltamiseksi;
- d) ”tietokonepohjaisella paikanvarausjärjestelmällä” (TPJ) tietokonepohjaista järjestelmää, jossa on tietoja muun muassa lentoliikenteen harjoittajien
  - reiteistä ja aikatauluista,
  - vapaista paikoista,
  - kuljetusmaksuista
 ja
  - liitännäispalveluista,
 sellaisin toiminnoin tai ilman sellaisia toimintoja, joiden avulla
  - voidaan tehdä paikkavarauksia
  - tai
  - kirjoittaa lippuja,
 sikäli kuin tilaajat voivat käyttää joitakin näistä palveluista tai kaikkia näitä palveluja;
- e) ”jakelutoiminnoilla” järjestelmän toimittajan tarjoamia toimintoja, joiden avulla saadaan tietoja lentoliikenteen harjoittajien reiteistä ja aikatauluista, vapaita paikoista, kuljetusmaksuista ja niihin liittyvistä palveluista, tehdään paikkavarauksia ja/tai kirjoitetaan lippuja sekä huolehditaan muista niihin liittyvistä palveluista;
- f) ”järjestelmän toimittajalla” TPJ:n käyttämisestä ja markkinoille saattamisesta vastaavaa yhtiötä ja sen tytäryhtiöitä;
- g) ”emoliikenteenharjoittajalla” lentoliikenteen harjoittajaa, joka on järjestelmän toimittaja taikka joka suoraan tai välillisesti joko yksin tai yhdessä muiden kanssa omistaa järjestelmän toimittajan tai käyttää siinä määräysvaltaa, sekä lentoliikenteen harjoittajaa, jonka kyseinen emoliikenteenharjoittaja omistaa tai jossa se tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa;
- h) ”tosiasiallisella määräysvallalla” suhdetta, joka perustuu oikeuksiin, sopimuksiin ja muihin keinoihin, joilla erikseen tai yhdessä ja ottaen huomioon tosiasialliset ja lainsäädännölliset näkökohdat annetaan mahdollisuus suoraan tai välillisesti käyttää ratkaisuvallaa yrityksessä, erityisesti:
  - antamalla oikeus käyttää kaikkia yrityksen varoja tai osaa niistä,
  - oikeuksin tai sopimuksin, joiden nojalla saadaan määräävä vaikutusvalta yrityksen toimielinten kokoonpanoon, äänestyksiin tai päätöksiin taikka muutoin yrityksen liiketoimien hoitamiseen;
- i) ”osallistuvalla lentoliikenteen harjoittajalla” lentoliikenteen harjoittajaa, jolla on järjestelmän toimittajan kanssa sopimus lentoliikennetuotteiden jakelusta TPJ:n kautta. Emoliikenteenharjoittajaa pidetään osallistuvana lentoliikenteen harjoittajana silloin, kun emoliikenteenharjoittaja käyttää tässä asetuksessa tarkoitettuja oman TPJ:nsä toimintoja;
- j) ”tilaajalla” sellaista muuta henkilöä tai yritystä kuin osallistuvaa lentoliikenteen harjoittajaa, joka järjestelmän toimittajan kanssa tekemänsä sopimuksen tai muun järjestelyn nojalla käyttää TPJ:n tarjoamia lentoliikennetuotteiden jakelutoimintoja;
- k) ”kuluttajalla” henkilöä, joka haluaa tietoja lentoliikennetuotteesta ja/tai aikoo ostaa tällaisen tuotteen;
- l) ”pääasiallisella näytöllä” täydellistä ja puolueetonta kaupunkiparien välillä tietyssä ajanjaksona harjoitettavaa lentoliikennettä koskevaa näyttöä;
- m) ”matkan kokonaiskestolla” aikataulun mukaisen lähtö- ja saapumisajan välistä aikaa;
- n) ”palvelun parantamisella” järjestelmän toimittajan TPJ:n yhteydessä omaan lukuunsa tilaajille tarjoamia muita tuotteita tai palveluja kuin jakelutoimintoja;
- o) ”jakelijalla” yritystä, jonka järjestelmän toimittaja on valtuuttanut toimittamaan jakelutoimintoja tilaajille.

### 3 artikla

#### Pääsy järjestelmään

1. Järjestelmän toimittajan on sallittava kaikille lentoliikenteen harjoittajille tasapuolisesti ja ketaan syrjimättä pääsy järjestelmän jakelutoimintoihin kyseisen järjestelmän käytössä olevan kapasiteetin rajoissa, jos järjestelmän toimittajasta riippumattomat tekniset rajoitukset eivät sitä estä.

## 2. a) Järjestelmän toimittaja ei saa

- liittää osallistuvan lentoliikenteen harjoittajan kanssa tekemäänsä sopimukseen kohtuuttomia ehtoja,
- vaatia sellaisten lisäehtojen hyväksymistä, jotka luonteensa vuoksi tai kauppatavan mukaan eivät liity sen TPJ:hin osallistumiseen, ja järjestelmän toimittajan on sovellettava samoja ehtoja samantasoiisiin palveluihin.

b) Järjestelmän toimittaja ei saa asettaa TPJ:hinsä osallistumisen ehdoksi, että osallistuva lentoliikenteen harjoittaja ei saa samanaikaisesti osallistua toiseen järjestelmään.

c) Osallistuva lentoliikenteen harjoittaja saa irtisanoa järjestelmän toimittajan kanssa tekemänsä sopimuksen päättäväksi aikaisintaan ensimmäisen sopimusvuoden lopussa noudattaen enintään kuuden kuukauden irtisanomisaikaa.

Siinä tapauksessa järjestelmän toimittaja voi saada takaisin enintään sopimuksen irtisanomiseen välittömästi liittyvät kulut.

laiset varaukset, jotka on tehty sen kuljetusmaksujen ja ehtojen mukaisesti.

b) Emoliikenteenharjoittajaa ei pidä velvoittaa maksamaan mitään tässä yhteydessä syntyviä kustannuksia lukuun ottamatta toimitettavien tietojen jäljentämisestä ja hyväksytyistä varauksista aiheutuvia kustannuksia.

c) Emoliikenteenharjoittaja saa suorittaa tarkastuksia sen varmistamiseksi, että kilpaileva TPJ noudattaa 7 artiklan 1 kohtaa.

2. Edellä 1 kohdan mukaista velvoitetta ei sovelleta kilpailevan TPJ:n hyväksi, jos asetuksen (ETY) N:o 2299/89 6 artiklan 5 kohdassa tai 7 artiklan 3 ja 4 kohdassa säädettyjen menettelytapojen mukaisesti on päätetty, että TPJ ei noudata mainitun asetuksen 4 artiklan säännöksiä, tai jos järjestelmän toimittaja ei pysty antamaan riittäviä takeita 6 artiklan mukaisten, emoliikenteenharjoittajien luvaton tiedonsaantia koskevien velvoitteiden noudattamisesta.

## 5 artikla

## Tietojen lataaminen

1. Osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien ja muiden lentoliikennetuotteiden tarjoajien on huolehdittava siitä, että tiedot, jotka ne päättävät viedä TPJ:hin ovat tarkkoja ja avoimia eivätkä harhaanjohtavia ja että tiedot toimitetaan kaikille TPJ:ille yhtä täydellisinä.

Näiden tietojen avulla järjestelmän toimittajan on kyettävä noudattamaan asetuksen (ETY) N:o 2299/89 liitteen ryhmittelyperusteita.

Jos tiedot toimitetaan välittäjien kautta, nämä eivät saa käsitellä 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja tavalla, joka johtaisi siihen, että tiedot olisivat epätarkkoja, harhaanjohtavia tai syrjiviä.

2. Järjestelmän toimittaja ei saa käsitellä 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja tavalla, joka johtaisi epätarkkojen, harhaanjohtavien tai syrjivien tietojen antamiseen.

3. Järjestelmän toimittajan on ladattava ja käsiteltävä yhtä huolellisesti ja nopeasti kaikkien osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien toimittamat tiedot, jollei yksittäisten osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien valitseman latausjärjestelmän rajoitteista tai järjestelmän toimittajan käyttämästä vakiomuodosta muuta johdu.

## 4 artikla

## Osallistuminen

1. a) Emoliikenteenharjoittaja ei saa syrjiä kilpailevaa TPJ:tä kieltäytymällä toimittamasta tälle pyynnöstä yhtä nopeasti samat lentoliikenteensä aikatauluja, reittejä, kuljetusmaksuja ja vapaita paikkoja koskevat tiedot, jotka se toimittaa omalle TPJ:llensä, tai kieltäytymällä jakelemasta lentoliikennetuotteitaan toisen TPJ:n kautta tai kieltäytymällä hyväksymästä tai vahvistamasta kilpailevan TPJ:n kautta jotain sen oman TPJ:n kautta jaeltua lentoliikennetuotetta koskevaa varausta yhtä nopeasti. Emoliikenteenharjoittaja on velvollinen hyväksymään ja vahvistamaan vain sel-

## 6 artikla

## Lataaminen, käsittely ja jakelu

1. Järjestelmän toimittajan tarjoamia lataus- ja/tai käsittelytoimintoja on tarjottava kaikille emoliikenteenharjoittajille ja osallistuville lentoliikenteen harjoittajille ketään syrjimättä. Jos käytettävissä on yleisesti hyväksytyt asiaa koskevat lentoliikennealan standardit, järjestelmän toimittajien on tarjottava niiden mukaisia toimintoja.
2. Järjestelmän toimittaja ei saa varata erityisiä lataus- ja/tai käsittelymenetelmiä tai muita jakelutoimintoja yhdelle tai useammalle emoliikenteenharjoittajalleen.
3. Järjestelmän toimittajan on huolehdittava siitä, että sen jakelutoiminnot erotetaan selkeästi ja todistettavasti lentoliikenteen harjoittajien sisäisistä tiedostoista sekä hallinto- ja markkinointijärjestelmistä. Erottaminen voidaan toteuttaa joko loogisesti ohjelmistojen avulla tai fyysisesti siten, että jakelujärjestelmien ja sisäisten järjestelmien välinen yhteys voidaan luoda ainoastaan sovellusten välisellä liitännällä. Käytetystä erottamismenetelmästä riippumatta liitännän on oltava syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti kaikkien emoliikenteenharjoittajien ja osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien käytettävissä ja sen on taattava tasapuolinen kohtelu menettelytapojen, käytäntöjen, syöttöjen ja tulosteiden suhteen. Jos käytettävissä on yleisesti hyväksytyt asiaa koskevat lentoliikennealan standardit, järjestelmän toimittajien on tarjottava niiden mukaisia liitännä.

## 7 artikla

## Näyttö

1. a) TPJ:n toimittamien näyttöjen on oltava selkeitä ja syrjimättömiä.
- b) Järjestelmän toimittaja ei saa tahallaan tai tuottamuksesta esittää TPJ:ssään epätarkkoja tai harhaanjohtavia tietoja.
2. a) Järjestelmän toimittajan on kunkin yksittäisen tapahtuman yhteydessä tarjottava TPJ:nsä kautta pääasiallinen näyttö ja ilmoitettava siinä tai niissä osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien toimitamat tiedot aikatauluista, reiteistä, kuljetusmaksuista ja ostettavana olevista vapaista paikoista selkeästi ja mahdollisimman täydellisinä

sekä erityisesti ryhmittelyperusteiden osalta ketään syrjimättä ja tasapuolisesti.

- b) Kuluttaja on oikeutettu saamaan pyynnöstään pääasiallisen näytön, joka rajoittuu pelkkään reittiliikenteeseen tai tilauslentoliikenteeseen.
- c) Kaupunkiparien muodostamisessa ja valinnassa pääasiallisella näytöllä esitettäviksi ei saa harjoittaa syrjintää samaa kaupunkia palvelevien eri lentoasemien välillä.
- d) Pääasiallisen näytön lentovaihtoehdot on ryhmiteltävä asetuksen (ETY) N:o 2299/89 liitteessä vahvistetulla tavalla.
- e) Tietojen ryhmittelemisessä käytetyt perusteet eivät saa suoraan tai välillisesti liittyä tiettyyn lentoliikenteen harjoittajaan, ja näitä perusteita on sovellettava tasapuolisesti kaikkiin osallistuviin lentoliikenteen harjoittajiin.
3. Kun järjestelmän toimittaja toimittaa tietoja kuljetusmaksuista, näytön on oltava puolueeton ja syrjimätön ja siihen on ainakin sisällyttävä pääasiallisella näytöllä näkyvien osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien kaikkien lentojen kuljetusmaksut. Tietolähteen on oltava niiden osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien ja järjestelmän toimittajien hyväksyttävissä, joita asia koskee.
4. TPJ:n ei katsota rikkovan tätä asetusta silloin, kun näyttöä muutetaan kuluttajan nimenomaisen vaatimuksen tai vaatimusten tyydyttämiseksi.

## 8 artikla

## Tietojen antaminen

1. Kun järjestelmän toimittaja antaa oman TPJ:nsä kautta käytettäväksi tilastotietoja tai muita tietoja, on noudatettava seuraavia säännöksiä:
  - a) yksittäisiä paikkavarauksia koskevia tietoja on annettava samoin perustein ja yksinomaan niille kyseiseen palveluun paikkavarauksella osallistuville lentoliikenteen harjoittajille tai tilaajille, joita kyseinen varaus koskee;
  - b) käyttöön annettavia markkinointi-, varaus- ja myyntitietoja koskevat seuraavat edellytykset:
    - i) tietoja tarjotaan yhtä nopeasti ja tasapuolisesti kaikille osallistuville lentoliikenteen harjoittajille, myös emoliikenteenharjoittajille;

ii) tiedot voivat sisältää, ja pyynnöstä niiden on sisällettävä, kaikki osallistuvat lentoliikenteen harjoittajat ja/tai tilaajat, ei kuitenkaan matkustajan (yksityisten ihmisten tai yhteisöjen) henkilöllisyyttä koskevia tietoja tai henkilötietoja;

iii) kaikki tietojen toimittamista koskevat pyynnöt on hoidettava yhtä huolellisesti ja nopeasti, ottaen kuitenkin huomioon kyseisen lentoliikenteen harjoittajan valitsema tietojensiirtomenetelmä.

2. Järjestelmän toimittaja ei saa ilman matkustajan suostumusta antaa tätä koskevia henkilötietoja kolmansien osapuolten käyttöön, jotka eivät ole osallisina liiketoimissa.

3. Järjestelmän toimittajan on huolehdittava 1 ja 2 kohdan säännösten noudattamisesta teknisin apuneuvoin ja/tai asianmukaisin suojatoimin, jotka koskevat ainakin ohjelmistoja, siten ettei yksikään emoliikenteenharjoittaja pääse käsiksi lentoliikenteen harjoittajien antamiin tai niitä varten luotuihin tietoihin, paitsi jos se sallitaan tässä artiklassa.

#### 9 artikla

##### Vastavuoroisuus

1. Edellä 3 ja 5–8 artiklassa tarkoitetut järjestelmän toimittajan velvollisuudet eivät koske kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajaa, jolla on määräysvalta TPJ:ssä, joko yksin tai yhdessä muiden kanssa, siltä osin kuin sen yhteisön alueen ulkopuolella sijaitseva TPJ ei takaa yhteisön lentoliikenteen harjoittajille kohtelua, joka vastaa tässä asetuksessa ja asetuksessa (ETY) N:o 2299/89 säädettyä kohtelua.

2. Edellä 4, 5 ja jäljempänä 10 artiklassa tarkoitetut emoliikenteenharjoittajien tai osallistuvien lentoliikenteen harjoittajien velvollisuudet eivät koske TPJ:tä, jossa yhden tai useamman kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajalla (harjoittajilla) on määräysvalta, siltä osin kuin tämä (nämä) emoliikenteenharjoittaja(t) tai osallistuva(t) lentoliikenteen harjoittaja(t) ei(vät) yhteisön alueen ulkopuolella nauti kohtelua, joka vastaa tässä asetuksessa ja asetuksessa (ETY) N:o 2299/89 säädettyä kohtelua.

3. Järjestelmän toimittajan tai lentoliikenteen harjoittajan, joka aikoo vedota 1 tai 2 kohdan säännöksiin, on ilmoitettava komissiolle aikeestaan ja sen perusteista

viimeistään 14 päivää ennen tätä tointa. Poikkeustapauksissa komissio voi kyseisen järjestelmän toimittajan tai lentoliikenteen harjoittajan pyynnöstä myöntää poikkeuksen 14 päivän säännöstä.

4. Komissio arvioi otettuaan ilmoituksen vastaan viipymättä, esiintyykö 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua syrjintää. Jos näin on laita, komissio ilmoittaa siitä kaikille asianomaisille järjestelmän toimittajille tai lentoliikenteen harjoittajille yhteisössä sekä jäsenvaltioille. Jos 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua syrjintää ei esiinny, komissio ilmoittaa asiasta asianomaiselle järjestelmän toimittajalle tai asianomaisille lentoliikenteen harjoittajille.

#### 10 artikla

##### Suhteet tilaajiin

1. Emoliikenteenharjoittaja ei saa suoraan tai epäsuorasti liittää sitä, että tilaaja käyttää tiettyä TPJ:tä, lennoilleen myytäviin lentoliikennetuotteisiin liittyvän palkkion tai muun edun antamiseen tai antamatta jättämiseen.

2. Emoliikenteenharjoittaja ei saa suoraan tai epäsuorasti vaatia tilaajaa käyttämään jotain tiettyä TPJ:tä emoliikenteenharjoittajan suoraan tai välillisesti tarjoamien lentoliikennetuotteiden myynnissä tai lippujen kirjoittamisessa.

3. Mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, ei vaikuta niihin ehtoihin, joita lentoliikenteenharjoittajat voivat asettaa matkatoimistoille valtuuttaessaan ne myymään lentoliikenteen harjoittajien lentoliikennetuotteita tai kirjoittamaan niistä lippuja.

#### 11 artikla

##### Tilaajien kanssa tehdyt sopimukset

1. Järjestelmän toimittajan on annettava kaikki TPJ:n jakelutoiminnot tilaajien käytettäväksi ketään syrjimättä.

2. Järjestelmän toimittaja ei saa vaatia tilaajaa allekirjoittamaan yksinoikeussopimusta eikä suoraan tai välillisesti estää tilaajaa liittymästä muihin järjestelmiin tai käyttämästä muita järjestelmiä.

3. Järjestelmän toimittajan on tarjottava jollekin tilaajalle tarjoamansa palvelun parannus kaikille tilaajille ketään syrjimättä.

4. a) Järjestelmän toimittaja ei saa liittää TPJ:nsä käyttämisestä tilaajan kanssa tekemäänsä sopimukseen kohtuuttomia ehtoja, ja tilaaja voi erityisesti irtisanoa järjestelmän toimittajan kanssa tekemänsä sopimuksen päätyväksi aikaisintaan ensimmäisen sopimusvuoden lopussa enintään kolmen kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen.

Siinä tapauksessa järjestelmän toimittaja voi saada takaisin enintään sopimuksen irtisanomiseen välittömästi liittyvät kulut.

- b) Jollei 2 kohdassa toisin säädetä, a alakohdassa tarkoitetut edellytykset eivät koske teknisten laitteistojen toimittamista.

5. Järjestelmän toimittajan on varmistettava tilaajan kanssa tekemisissä sopimuksissa, että:

- a) jokaisen yksittäisen liiketoimen osalta käytetään 7 artiklan mukaisesti pääasiallista näyttöä, paitsi silloin, kun kuluttaja pyytää tietoja ainoastaan yhdestä lentoliikenteen harjoittajasta;

- b) tilaaja ei käsittele TPJ:ien tarjoamia tietoja siten, että kuluttajalle esitettäisiin epätarkkoja, harhaanjohtavia tai syrjiviä tietoja.

6. Järjestelmän toimittaja ei saa velvoittaa tilaajaa hyväksymään teknisistä laitteistoista tai ohjelmistoista tehtyä tarjousta, mutta se voi vaatia oman järjestelmänsä kanssa yhteensopivien laitteistojen ja ohjelmistojen käyttämistä.

## 12 artikla

### Maksut

1. Järjestelmän toimittajan perimien maksujen on oltava tasapuolisia, tarkoituksenmukaisesti muodostettuja sekä kohtuullisia tarjotun ja käytetyn palvelun kustannuksiin nähden; niiden on erityisesti oltava samat samantasoisista palveluista.

TPJ:n palvelujen laskutuksen on oltava riittävän tarkasti eritelty, jotta osallistuvat lentoliikenteen harjoittajat ja tilaajat voivat saada tarkan kuvan siitä, mitä palveluja on käytetty ja millaisia maksuja niistä on peritty; vähimmäisvaatimuksena on, että varausmaksuista kirjoitettuihin laskuihin on sisällyttävä kustakin reittiosuudesta seuraavat tiedot:

- TPJ-varauksen tyyppi,
- matkustajan nimi,
- valtio,
- toimiston IATA/ARC-laskutustunnus,
- kaupunkitunnus,
- kaupunkipari tai reittiosuus,

- varauspäivä (tapahtuman päivämäärä),
- lentopäivä,
- lennon numero,
- varauksen status,
- palvelun tyyppi,
- matkakuvaus-varaustunnus (PNR),
- varaus/peruutusosoitin.

Laskutustiedot on tarjottava magneettitallenteena.

Osallistuvalla lentoliikenteen harjoittajalla on oltava mahdollisuus saada tieto silloin, kun tehdään varaus tai suoritetaan jokin liiketoimi, josta veloitetaan varausmaksu. Jos lentoliikenteen harjoittaja haluaa saada itseään koskevat tiedot, sillä on oltava mahdollisuus peruuttaa kyseinen varaus tai liiketoimi, jollei sitä ole jo hyväksytty.

2. Järjestelmän toimittajan on pyydettäessä annettava osapuolille, joita asia koskee, yksityiskohtaisia tietoja käytetyistä menetelmistä, maksuista ja järjestelmän tarjoamista mahdollisuuksista, mukaan lukien käyttöliittymät sekä käytetyt esikäsittelyä ja näyttöä koskevat perusteet. Tämä säännös ei kuitenkaan velvoita järjestelmän toimittajaa paljastamaan tietokoneohjelmien kaltaisia liikesalaisuuksia.

3. Kaikista maksuja, ehtoja tai tarjottuja toimintoja koskevista muutoksista sekä niiden perusteluista on ilmoitettava kaikille osallistuville lentoliikenteen harjoittajille ja tilaajille kertaan syrjimättä.

## 13 artikla

### Järjestelmän toimittajien välinen kilpailu

Järjestelmän toimittaja ei saa tehdä muiden järjestelmän toimittajien kanssa sopimuksia eikä osallistua niiden kanssa yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, joiden tarkoituksena tai vaikutuksena on markkinoiden jakaminen.

## 14 artikla

Tästä asetuksesta aiheutuva etu voidaan peruuttaa asetuksen (ETY) N:o 3976/87 7 artiklan mukaisesti, jos todetaan, että sopimuksella, jota tässä asetuksessa tarkoitettu poikkeus koskee, jossakin erityisessä tapauksessa kuitenkin on perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan kanssa ristiriitaisia tai 86 artiklan mukaan kiellettyjä vaikutuksia ja erityisesti, jos:

- i) sopimus estää tehokkaan kilpailun ylläpitämistä TPJ-markkinoilla;

- ii) sopimuksen seurauksena kilpailu lentoliikennemarkkinoilla tai lentomatkoihin liittyvien palvelujen markkinoilla rajoittuu;
- iii) järjestelmän toimittaja suoraan tai välillisesti perii tilaajilta tai osallistuvilta lentoliikenteen harjoittajilta kohtuuttomia hintoja, maksuja tai palkkioita;
- iv) järjestelmän toimittaja tai jakelija ilman asiallista ja tasapuolista teknistä tai kaupallista perustetta kieltäytyy tekemästä sopimusta TPJ:n käyttämisestä;
- v) järjestelmän toimittaja ilman asiallista teknistä tai kaupallista perustetta, jolla ketään ei syrjitä, kieltää osallistuvilta lentoliikenteen harjoittajilta mahdolli-

suuden käyttää muita toimintoja kuin jakelutoimintoja.

#### 15 artikla

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994, ja sen voimassaoloaika päättyy 30 päivänä kesäkuuta 1998.

Tätä asetusta sovelletaan taannehtivin vaikutuksin asetuksen voimaan tullessa olemassa olleisiin sopimuksiin siitä alkaen, kun edellytykset tämän asetuksen soveltamiselle ovat täyttyneet.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Brysselissä 22 päivänä joulukuuta 1993.

*Komission puolesta*

Karel VAN MIERT

*Komission jäsen*